

DOMINIK BORATYN ▶▶

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2335-7515>

Rady młodzieżowe i ich udział w decydowaniu na poziomie lokalnym w Polsce¹

Youth councils and their participation on the decision-making process on a local level in Poland

Abstract

Youth Councils in Poland have been operating since 2001. According to the Act on commune self-government, these councils are consultative entities whose purpose is, inter alia, giving opinions on normative acts issued by local government bodies. The article presents the results of research carried out as part of the project 'From dialogue to deliberation. Non-public entities as (not) present participant in the local decision-making process'. The research covered Youth Councils and the participation of these entities in the decision-making process at the local level in Poland.

Keywords: Youth Councils, Participation, Local government, Governance, Dialogue

¹ Artykuł powstał w ramach projektu pt. „Od dialogu do deliberacji. Podmioty niepubliczne jako (nie)obecny uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego”, finansowanego z dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach programu DIALOG w latach 2018-2020 (nr DIALOG 0163/2017).

Молодежные советы и их участие в принятии решений на местном уровне в Польше

Аннотация

Молодежные советы в Польше действуют с 2001 года. В соответствии с Законом о муниципальном самоуправлении, они являются консультативными органами, которые, в частности, высказывают мнение по нормативным актам, издаваемым органами местного самоуправления. В статье представлены результаты исследования, проведенного в рамках проекта «От диалога к размышлению. Негосударственные организации как (не)присутствующие участники процесса принятия решений на местном уровне». Исследование касалось молодежных советов и участия этих структур в процессе принятия решений на местном уровне в Польше.

Ключевые слова: молодежные советы, участие, местное самоуправление, управление, диалог

Wprowadzenie

Problematyka partycypacji oraz uczestnictwa młodzieży w decydowaniu na poziomie lokalnym jest coraz częstszym zagadnieniem poruszanym w badaniach społecznych. Wśród najważniejszych, międzynarodowych publikacji, dotyczących omawianego zagadnienia można wymienić prace m.in. B. Checkowaya (2011), których współautorami byli T. Allison i C. Montoya (2005) oraz A. Aldana (2013). Na uwagę zasługują również publikacje współautorskie M.E. Collins, A. Augsberger, W. Gecker (2016) i M. Dougher (2018). W swoich badaniach, autorzy koncentrowali się m.in. na analizie zaangażowania obywatelskiego młodzieży (Checkoway, Aldana, 2013, Augsberger, Collins, Gecker, Dougher, 2018), partycypacji młodzieży na poziomie lokalnym (Checkoway, Allison, Montoya, 2005) czy badaniach działań, wpływu i barier rad młodzieżowych w samorządach gminnych (Collins, Augsberger, Gecker, 2016).

Ponadto, rady młodzieżowe były przedmiotem badań rodzimych naukowców. Wśród nich można wymienić m.in.: Michała Broła (2013), Marka Ćwiklickiego (2013), Piotra Maciaszka (2015; 2016), Daniela Bojarskiego (2016) Dawida Mika (2018) czy Dominika Boratyna (2019; 2020a; 2020b; 2021), Pawła Bącała (2020) oraz Oliwię Wyrzykowską i Jana Zapolskiego-Downara

(2021). Dodatkowo, rady młodzieżowe w Polsce były przedmiotem badań m.in. Fundacji Civis Polonus (Napiontek, Grabarek, 2009), (Napiontek, Pietrasik, Szaniawska, 2009), (Owczarek, Pietrasik, Radzewicz, 2012) oraz Rady Dzieci i Młodzieży przy Ministrze Edukacji Narodowej RP (Wasilewski i in., 2018). Warto zauważyć, że badania prowadzone przez rodzimych naukowców głównie odwoływały się do kwestii formalno-prawnych (m.in.: Ćwiklicki, 2013, Maciaszek, 2015; 2016, Bącal 2020) jednakże w ostatnim czasie coraz więcej publikacji powstaje na podstawie badań empirycznych (Wasilewski i in., 2018; Boratyn 2019; 2020a; 2020b; 2021; Wyrzykowska, Zapolski-Downar, 2021).

Angażowanie różnych grup społecznych, w decydowanie na poziomie lokalnym jest podstawą współczesnego „governance” – współrzędzenia (zob. m.in. Furmankiewicz, 2013; Pawłowska, 2016). Na wstępie, podejmując rozważania na temat zaangażowania rad młodzieżowych w decydowanie na poziomie lokalnym, warto zauważyć, że partycypacja młodzieży na poziomie lokalnych wspólnot samorządowych posiada szereg korzyści. Po pierwsze młodzież zyskuje poczucie wpływu. Wśród młodych ludzi wzrasta samoocena oraz świadomość własnej wartości co prowadzi do zwiększenia zaangażowania oraz uczestnictwa w lokalnym życiu publicznym. Po drugie aktywność młodzieży jest również korzystna dla samej wspólnoty samorządowej. Młodzi ludzie często zwracają uwagę na sprawy, które dla dorosłych są niedostrzegalne co może zaowocować nowymi pomysłami i rozwiązaniami (Augsberger, Collins, Gecker, Dougher, 2018, s. 2). Po trzecie udział młodzieży w lokalnym współrzędzeniu jest również korzystny dla przedstawicieli lokalnych organów samorządowych. Dzięki włączaniu różnych grup społecznych do procesu decyzyjnego, władze samorządowe legitymizują swoje działania, a ich decyzje nabierają transparentnego charakteru.

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań dotyczących udziału rad młodzieżowych w procesie decyzyjnym na poziomie lokalnym w Polsce, a także omówienie kompetencji rad oraz ich roli i znaczenia dla lokalnych wspólnot samorządowych. Na potrzeby artykułu sformułowano szereg pytań badawczych:

- 1) jaki jest udział rad młodzieżowych w decyzjach podejmowane przez lokalne organy samorządowe?,

- 2) jakie są wzajemne relacje pomiędzy radami młodzieżowymi a organami władz lokalnych?,
- 3) jak często dochodzi do konfliktów pomiędzy radami młodzieżowymi a organami samorządu terytorialnego oraz czego te konflikty dotyczą?

Na potrzeby niniejszego artykułu sformułowano hipotezę, że rady młodzieżowe są angażowane w proces decyzyjny na poziomie lokalnym w Polsce.

W celu weryfikacji hipotez oraz odpowiedzi na postawione pytania badawcze przeprowadzono badanie ilościowe, które było realizowane od kwietnia do października 2018 roku. W tym celu wykorzystano kwestionariusz ankiety obejmujący 21 pytań problemowych oraz 7 pytań metryczkowych. Cztery pytania zawarte w kwestionariuszu pozwalały na wybór więcej niż jednej odpowiedzi, jedno pytanie miało charakter otwarty. Badanie ankietowe zostało zrealizowane za pomocą trzech równoległych technik badawczych: ankiety online (CAWI), ankiety papierowej indywidualnej oraz audytoryjnej (PAPI), a także ankiety telefonicznej (CATI) (Pawłowska, 2020, s. 78). Ankietę przeprowadzono wśród członków rad młodzieżowych ze wszystkich miastach na prawach powiatu w Polsce z wyłączeniem miasta stołecznego Warszawa². Wyniki badań ilościowych zostały poddane analizie z wykorzystaniem aplikacji SPSS.

Rady Młodzieżowe – charakterystyka

Zgodnie z obowiązującymi w Rzeczypospolitej Polskiej przepisami prawnymi rady młodzieżowe działają na podstawie ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., a dokładnie art. 5b, który w pkt. 2 stanowi, iż Rada gminy z własnej inicjatywy lub na wniosek: a) wójta; b) zainteresowanych środowisk może wyrazić zgodę na utworzenie młodzieżowej rady gminy mającej charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny (t. j. Dz.U.2021.0.1372). Przepisy, które umożliwiły radom gminnym powołanie rad młodzieżowych zostały wprowadzone 11 kwietnia 2001 r. na mocy nowelizacji ustawy o samorządzie gminnym (pkt. 7 Dz.U. 2001 nr 45 poz. 497).

² Miasto stołeczne Warszawa posiada własny ustrój samorządowy, w którym funkcjonuje szereg rad młodzieżowych (każda dzielnica posiada własną radę młodzieżową).

Warto jednak zaznaczyć, że rady młodzieżowe funkcjonowały w Polsce już od początku lat 90. XX w. (na podstawie innych przepisów ustawy o samorządzie terytorialnym – późniejszej ustawie o samorządzie gminnym). Pierwszą reprezentacją młodzieży, powołaną przy jednostce samorządu terytorialnego była Młodzieżowa Rada Miasta Częstochowy, która została powołana 19 kwietnia 1990 r. (Boratyn, 2019, s. 193). Inspiracją do utworzenia tego typu podmiotu były reprezentacje młodzieżowe, które działały we Francji. Do roku 2000 w całym państwie powstało jeszcze kilkadziesiąt rad młodzieżowych (Mik, 2018, s. 81). Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Radę Dzieci i Młodzieży RP działającej przy Ministrze Edukacji Narodowej do końca 2017 r. w Polsce działało 408 rad młodzieżowych. (Wasilewski i in., 2018, s. 15).

Zgodnie z definicją wskazaną w Standardach funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gminnych i młodzieżowych rad powiatu opracowanych przez Ogólnopolską Federację Młodzieżowych Samorządów Lokalnych, rady młodzieżowe to „grupa młodych ludzi, którzy zostali wybrani przez swoich rówieśników w demokratycznych wyborach organizowanych najczęściej w szkołach. Młodzieżowi radni to osoby uczące się w gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych³. Pracując w młodzieżowej radzie biorą odpowiedzialność za swoje środowisko lokalne, uczą się samodzielności i zasad funkcjonowania samorządu. Mają także możliwość wpływania na swoją gminę, miasto czy powiat – podejmując konkretne działania w odpowiedzi na konkretne potrzeby. Dzięki demokratycznym wyborom są to osoby, które mogą reprezentować swoich rówieśników przed władzami miasta” (Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu).

Według innej definicji rada młodzieżowa jest sposobem na systematyczne i obywatelskie działanie młodzieży w społeczności lokalnej. Rada młodzieżowa to podmiot, który kształtuje kompetencje społeczne młodzieży, uczy ich jak podejmować ważne (z punktu widzenia społeczności lokalnej) decyzje

³ „Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu” zostały przyjęte przez VI Zgromadzenie Ogólne Ogólnopolskiej Federacji Młodzieżowych Samorządów Lokalnych na podstawie Uchwały nr 32/VI/03 z dnia 27 kwietnia 2003 roku. W owym czasie w polskim systemie edukacji funkcjonowały szkoły gimnazjalne. Od reformy oświaty wprowadzonej w 2017 r. członkami Rad Młodzieżowych mogą być uczniowie szkół podstawowych i średnich.

oraz brania za nie odpowiedzialności. Rada młodzieżowa to podmiot, który pozwala współdecydować o sprawach ważnych dla młodzieży oraz tych, które ich bezpośrednio dotyczą. Jest instytucją, która zapewnia młodzieży udział w procesie decyzyjnym na poziomie lokalnym. Powołanie młodzieżowej rady gminy pozwala na dialog pomiędzy młodzieżą a przedstawicielami Rady Gminy (Miasta), Wójtem (Burmistrzem, Prezydentem), co przyczynia się do zwiększenia skuteczności podejmowanych decyzji oraz rozwiązań (Owczarek, Pietrasik, Radzewicz, 2012, s. 9).

W innym ujęciu radę młodzieżową można określić organem pomocniczym gminy, który z założenia ma charakter konsultacyjny. Młodzieżowa rada powoływana jest przez Radę Gminy (Miasta) w drodze uchwały, a jej członkowie wybierani są na drodze demokratycznych wyborów, co jak słusznie zauważył Michał Brol, czyni z rady młodzieżowej podmiot o charakterze reprezentacji (2013, s. 34–35). Dodatkowo, rada jako forma aktywności społeczno-politycznej młodzieży, swoim zasięgiem (działaniem) obejmuje obszar danej jednostki samorządu terytorialnego co sprawia, że posiada legitymację by pośredniczyć w relacjach z przedstawicielami lokalnych organów samorządowych.

Co warto zauważyć, działalność w radzie młodzieżowej zapewnia jej członkom szereg korzyści. Wśród nich można wymienić m.in.: rozwój własnej osobowości oraz kształtowanie kompetencji społecznych, zaspokojenie potrzeby bycia zauważonym i docenionym (w tym zaspokojenie potrzeby przynależności), możliwość niesienia pomocy innym, ponoszenie odpowiedzialności za podejmowane decyzje oraz działania, naukę demokratycznych form współżycia społecznego, doskonalenie umiejętności współpracy w zespole oraz kierowania nim, kształtowanie się postaw prospołecznych, poznanie ciekawych ludzi, możliwość reprezentowania szkoły na zewnątrz, a także dopracowanie się autentycznego partnerstwa z lokalnymi władzami (Ziółkowski, 2018, s. 213–214).

Na powołaniu i działalności młodzieżowej rady korzystają również przedstawiciele lokalnych organów samorządowych jak również społeczność lokalna jako całość. Wśród korzyści dla administracji lokalnej można wymienić:

- 1) Zwiększenie efektywności (skuteczności) działań prowadzonych na rzecz młodzieży dzięki możliwości konsultowania z jej przedstawicielami planowanych przedsięwzięć,
- 2) Wyższa legitymizacja działań prowadzonych na rzecz młodzieży,
- 3) Lepsze zrozumienie potrzeb młodzieży przez pracowników administracji samorządowej,
- 4) Młodzież jest lepiej poinformowana o pracy władz lokalnych i jej efektach,
- 5) Władze dzielnicy (osiedla) zyskują partnera w realizacji swoich lokalnych projektów (Napiontek, Pietrasik, Szaniawska, 2009, s. 11).

Mając na uwadze, że rady młodzieżowe znają potrzeby oraz zainteresowania swoich rówieśników mogą być one wiodącym partnerem dla lokalnych organów samorządowych. W skład rad młodzieżowych wchodzi osoby, które nierzadko wykazują znaczącą aktywność w swoim lokalnym środowisku, a członkostwo w radzie może być pierwszym krokiem do szerszej działalności publicznej i społecznej (Bojarski, 2016, s. 16).

Zważywszy na przedstawione powyżej kwestie, w następnej części artykułu przedstawione zostaną wyniki badań empirycznych dotyczące udziału rad młodzieżowych w decydowaniu na poziomie lokalnym.

Udział Rad Młodzieżowych w decydowaniu na poziomie lokalnym – badania empiryczne

Badania zrealizowano wśród członków rad młodzieżowych ze wszystkich miast na prawach powiatu z wyłączeniem miasta stołecznego Warszawa. Łącznie uzyskano odpowiedzi od 387 respondentów.

Tabela 1. Zestawienie poszczególnych miast, w których członkowie rad młodzieżowych wzięli udział w badaniu

Miasto	Tak/Nie	Miasto	Tak/Nie	Miasto	Tak/Nie
Gdynia	Tak	Nowy Sącz	Nie	Łódź	Nie
Gliwice	Tak	Mysłowice	Tak	Ostrołęka	Nie
Gorzów Wielkopolski	Nie	Leszno	Tak	Piekary Śląskie	Tak
Jaworzno	Tak	Biała Podlaska	Tak	Przemysł	Tak

Miasto	Tak/Nie	Miasto	Tak/Nie	Miasto	Tak/Nie
Jelenia Góra	Nie	Krosno	Tak	Ruda Śląska	Tak
Konin	Tak	Sosnowiec	Tak	Rybnik	Tak
Lublin	Tak	Toruń	Nie	Siedlce	Nie
Łomża	Nie	Radom	Nie	Siemianowice Śląskie	Tak
Opole	Tak	Olsztyn	Nie	Skierniewice	Tak
Piotrków Trybunalski	Tak	Białystok	Nie	Sopot	Nie
Płock	Nie	Bielsko-Biała	Tak	Suwałki	Tak
Poznań	Tak	Bydgoszcz	Nie	Szczecin	Tak
Rzeszów	Tak	Bytom	Nie	Świętochłowice	Nie
Słupsk	Tak	Chełm	Nie	Świnoujście	Tak
Tarnobrzeg	Tak	Chorzów	Tak	Tychy	Tak
Tarnów	Tak	Dąbrowa Górnicza	Nie	Wałbrzych	Tak
Elbląg	Nie	Gdańsk	Tak	Włocławek	Nie
Koszalin	Nie	Jastrzębie-Zdrój	Tak	Wrocław	Tak
Częstochowa	Tak	Katowice	Tak	Zabrze	Nie
Zielona Góra	Tak	Kielce	Tak	Zamość	Tak
Kalisz	Tak	Kraków	Nie	Żory	Tak
Grudziądz	Nie	Legnica	Tak	-	-

Źródło: Opracowanie własne.

Łącznie, w badaniu udział wzięli członkowie 41 rad młodzieżowych, a od przedstawicieli pozostałych 24 rad nie uzyskano żadnej odpowiedzi. Co warto zauważyć, brak odpowiedzi ze strony poszczególnych samorządów wynikał nie tylko z braku zainteresowania badaniem, ale także z braku funkcjonowania w danym mieście rady młodzieżowej (m.in. Toruń).

Ankietowanych zapytano m.in. o to „Kto, według Pana/Pani wiedzy, wystąpił z inicjatywą powołania rady/komisji, w której Pan/Pani zasiada?”. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony w tabeli 2.

Z informacji, które zostały przedstawione w tabeli 2 można zauważyć, że w większości tj. 62,5% odpowiedzi respondentów, inicjatywa powołania rady, miała charakter odgórny (z inicjatywą wyszedł jeden z organów samorządowych – Prezydent lub Rada Miasta). Prezydent miasta był podmiotem inicjującym powołanie rady w 24% przypadków, natomiast Rada

Tabela 2. Kto wystąpił z inicjatywą powołania rady młodzieżowej

Lp.	Podmiot inicjujący	% uzyskanych odpowiedzi
1	Prezydent miasta	24,0
2	Członek rady miasta\ rada miasta	38,5
3	Grupa mieszkańców	8,5
4	Organizacje pozarządowe	0,0
5	Osoba fizyczna	5,7
6	Starosta	0,0
7	Ktoś inny	1,1
8	Trudno powiedzieć	22,2

*można było wybrać więcej niż jedna odpowiedź

Źródło: Opracowanie własne.

Miasta lub członek Rady Miasta w 38,5% przypadków. Stosunkowo duża liczba respondentów tj. 22,2% czyli blisko 1/4 wszystkich ankietowanych nie była w stanie jednoznacznie stwierdzić kto był podmiotem inicjującym powołanie Rady. Taki stan rzeczy może wynikać z faktu, iż Rady Młodzieżowe, w niektórych miastach na prawach powiatu np. Częstochowie czy Rzeszowie działają już od lat 90. XX w. Kadencja rady trwa od 1 do 2 lat w związku z czym rotacja członków ma niemal ciągły charakter. Taki stan rzeczy może powodować, iż część członków nie posiada wiedzy na temat działalności rady w przeszłości, skupiając się jedynie na działalności bieżącej. Warto również zauważyć, że w przypadku rad młodzieżowych tylko 8,5% respondentów wskazało, że inicjatywa powołania rady pochodziła od grupy mieszkańców, czyli np. środowiska ludzi młodych. Tym samym wyniki badań jednoznacznie obrazują, że wiodącym podmiotem inicjującym powołanie rad młodzieżowych są organy samorządu terytorialnego. Taki stan rzeczy nie jest niczym zaskakującym. Ludzie młodzi chętniej włączają się w działania społeczne, jednakże sami nie inicjują takich działań. Wyjątkiem mogą być niektóre ruchy społeczne (np. młodzieżowy strajk klimatyczny) jednakże w przypadku społecznych rad i komisji inicjatywa na ogół pochodzi z góry.

W dalszej kolejności respondentów zapytano o to w jaki sposób stali się członkami rady młodzieżowej. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony w tabeli 3.

Tabela 3. W jaki sposób zostałem/am członkiem rady młodzieżowej

Lp.	Sposób wyboru do rady	% uży- skanych odpowiedzi
1	Zostałem/am wydelegowany/a przez instytucję, w której pracuję lub organizację, w której działam	35,8
2	Zostałem/am oficjalnie zaproszony/a przez organ samorządowy	3,6
3	Zgłosiłem/am się sam/a	29,3
4	Ludzie (sąsiedzi, członkowie organizacji, mieszkańcy) poprosili mnie abym reprezentował ich głos w radzie/komisji	10,9
5	Zostałem/am oficjalnie zaproszony/a przez przewodniczącego rady/komisji, w której teraz zasiadam	5,4
6	Zostałem/am wybrany/a w wyborach	8,0
7	Zostałem/am zaproszony/a przez znajomego, który jest członkiem rady/komisji	6,7
8	W inny sposób	0,3

*można było wybrać więcej niż jedna odpowiedź

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując odpowiedzi respondentów, które zostały przedstawione w tabeli 3 w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, iż 35,8% ankietowanych odpowiedziało, że zostali wydelegowani przez instytucję lub organizację, w której działają. W odniesieniu do rad młodzieżowych przez instytucję lub organizację należy rozumieć szkołę, do której uczęszcza (uczy się) dany radny. Na podstawie tych danych można zatem wnioskować, że to szkoły np. dyrektorzy placówek decydują o składzie osobowym rady delegując swoich reprezentantów np. przewodniczącego samorządu uczniowskiego danej placówki. Następnie 29,3% ankietowanych wskazało, iż zgłosili się sami. Można zatem zauważyć, że blisko 1/3 respondentów tj. członków rad młodzieżowych to osoby, które niezależnie od innych czynników czy okoliczności wyraziły chęć członkostwa w radzie i samodzielnie zgłosiło się do jej składu. Zgłębiając dane przedstawione w tabeli 3 zaskakującym jest, iż tylko 8% ankietowanych wskazało, że zostało wybranych w wyborach. Analizując statuty rad młodzieżowych m.in. dla miasta Katowice, Kielce czy Łodzi, we wszystkich przypadkach wybory członków rady odbywają się poprzez wybory organizowane w szkołach. Nieco inaczej wygląda to np. w Krakowie, gdzie do rady młodzieżowej wybierany jest przedstawiciel szkoły, wybierany

spośród organów samorządu uczniowskiego – w tym przypadku można mówić o delegowaniu przez instytucję.

Następnie ankietowanych zapytano również o to na czym w głównej mierze polega ich uczestnictwo w pracach rady. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony w tabeli 4.

Tabela 4. Na czym polega uczestnictwo (praca) w radzie młodzieżowej

Lp.	Rodzaj działań podejmowanych w komisji	% uzyskanych odpowiedzi
1	Uczestnictwo w posiedzeniach Rady	79,0
2	Udział w podejmowaniu decyzji o wydaniu opinii	49,0
3	Zgłaszanie problemów grup społecznych, społeczności lokalnej itp.	26,2
4	Doradztwo/przygotowanie opinii na temat decyzji, planu itp.	27,7
5	Inicjowanie projektów, z którymi występuje Rada	35,0
6	Kontakty z organami samorządowymi	10,1
7	Pozyskiwanie informacji o zagadnieniach będących przedmiotem opinii wydawanych przez Radę	14,0
8	Przygotowywanie dokumentów	10,4
9	Inne	1,0

*można było wybrać więcej niż jedna odpowiedź

Źródło: Opracowanie własne.

W tym przypadku ankietowani mieli możliwość wyboru maksymalnie trzech odpowiedzi. Zdecydowana większość tj. 79% respondentów wskazało, że uczestnictwo w pracach rady młodzieżowej sprowadza się m.in. do uczestnictwa w posiedzeniach (spotkania). Kolejno blisko połowa ankietowanych – 49% – odpowiedziało, że bycie członkiem rady młodzieżowej to udział w podejmowaniu decyzji o wydaniu opinii. Rada młodzieżowa jako podmiot o charakterze konsultacyjnym winna brać udział w procesie decyzyjnym, w sprawach, które mogą dotyczyć środowiska ludzi młodych, na poziomie lokalnym. Blisko połowa respondentów wskazała, iż to właśnie m.in. do opiniowania sprowadza się udział w pracach rady młodzieżowej. Następnie 35% ankietowanych wskazało, że udział w pracach rady to m.in. inicjowanie projektów, z którymi następnie występuje rada młodzieżowa oraz doradztwo/przygotowanie opinii na temat decyzji, planu itp. – 27,7% odpowiedzi. Jak wynika z badań ilościowych prowadzonych w ramach projektu

przynajmniej w połowie przypadków rady młodzieżowe prowadzą aktywną działalność w sferze uczestnictwa w decydowaniu na poziomie lokalnym. Rady wydają własne opinie oraz są zaangażowane w proces doradzania oraz przygotowywania własnych stanowisk. Jako przykłady można przytoczyć Uchwałę Młodzieżowej Rady Miasta Poznania w sprawie wydania opinii do projektu uchwały Radnego Miasta Poznania Tomasza Wierzbickiego w sprawie uchwalenia kierunków działania Prezydenta Miasta Poznania polegających na opracowaniu „Polityki dla młodych ludzi Miasta Poznania na lata 2019-2025” (Uchwała Nr LXXIV/2/2017) czy Uchwałę Młodzieżowej Rady Miasta Włocławek w sprawie wskazania kierunków wydatków Rady Miasta Włocławek – nadania budżetu Młodzieżowej Radzie Miasta Włocławek przez Radę Miasta Włocławek (Uchwała Nr VI/29/2018).

W dalszej kolejności respondentów zapytano o to co jest przedmiotem spotkań Rady Młodzieżowej, w której zasiadają. Wyniki badań zostały przedstawione w tabeli 5.

Tabela 5. Przedmiot spotkań rad młodzieżowych

Lp.	Przedmiot spotkań rady	% uży- skanych odpowiedzi
1	Projekty decyzji (uchwał, zarządzeń) organów samorządowych przedłożone radzie do zaopiniowania	48,1
2	Plany działań przedłożone przez organ samorządowy w celu ich zaopiniowania przez radę	37,7
3	Sprawozdania z realizacji zadań składane przez organ samorządowy	25,5
4	Sprawy, które rada chce przedłożyć w formie inicjatywy organowi samorządowemu	53,0
5	Problemy zgłaszane przez środowisko społeczne (mieszkańców, grupy wiekowe, zawodowe, ekspertów itp.)	48,8
6	Inne sprawy	4,9

*można było wybrać więcej niż jedna odpowiedź

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowani podobnie jak poprzednio mieli możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi. Najwięcej, bowiem 53% respondentów odpowiedziało, że przedmiotem spotkań rady młodzieżowej, w której zasiadają są sprawy, które rada chce przedłożyć w formie inicjatywy organowi samorządowemu.

Posługując się informacjami z badań ilościowych nie sposób jednoznacznie określić jakiego rodzaju są to sprawy. Można jednak zaryzykować hipotezę, iż są to projekty (inicjatywy), które rady młodzieżowe podejmują w swoich lokalnych działaniach. Wśród takich projektów można wymienić m.in. organizację koncertów charytatywnych czy zawodów sportowych. Kolejno 48,8% ankietowanych odpowiedziało, że przedmiotem spotkań rady są problemy zgłaszane przez środowisko społeczne np. mieszkańców czy grupy wiekowe i zawodowe. Blisko połowa rad młodzieżowych ze wszystkich miast na prawach powiatu podejmuje działania mające na celu rozwiązywanie lokalnych problemów zgłaszanych przez społeczności zamieszkujące daną jednostkę samorządową. Jest to szczególnie istotne, w przypadku młodzieży, która nie zawsze ma świadomość do kogo i w jakiej sprawie zwrócić się z danym problemem. Obecność rady młodzieżowej może pomóc w rozwiązaniu tego problemu. Następnie 48,1% ankietowanych wskazało, że przedmiotem spotkań rady są projekty decyzji (uchwał, zarządzeń) organów samorządowych przedłożone radzie do zaopiniowania. W tym zakresie, wyniki pokrywają się z przedstawionymi w tabeli 4 odpowiedziami, w których 49% respondentów wskazało, że udział w radzie młodzieżowej polega na podejmowaniu decyzji o wydaniu opinii. Wyniki te potwierdzają, że blisko połowa badanych rad młodzieżowych bierze czynny udział w decydowaniu na poziomie lokalny. Warto również zaznaczyć, że spośród wszystkich wskazanych wariantów, ankietowani mieli wskazać co w ich ocenie jest najistotniejszym przedmiotem spotkań rady. Najwięcej respondentów – 27,1% – wskazało, że są to projekty przedłożone do zaopiniowania. Najmniej spośród ankietowanych wskazało, iż przedmiotem spotkań rady są sprawozdania z realizacji zadań składane przez organ samorządowy. Można zatem zauważyć, że praktyka składania sprawozdań przez organy samorządowe nie jest aż tak rozwinięta bowiem dotyczy 1/4 rad.

W dalszej części badań respondentów zapytano o to czy według ich wiedzy opinie wydawane przez radę są brane pod uwagę przez organ wydający decyzję. Rozkład odpowiedzi został przedstawiony w tabeli 6.

Z informacji, które zostały przedstawione w tabeli 6. wynika, iż w zdecydowanej większości przypadków organy samorządu terytorialnego akceptują i uwzględniają opinie wydawane przez rady młodzieżowe. Blisko 30% respondentów wskazało, że dzieje się tak zawsze, a 30% ankietowanych, że

Tabela 6. Częstość uwzględniania opinii rady młodzieżowej przez organy samorządowe

Lp.	Częstotliwość	% uzyskanych odpowiedzi
1	Zawsze	29,7
2	W więcej niż połowie przypadków	30,0
3	W połowie przypadków	12,4
4	W mniej niż połowie przypadków	5,4
5	Nigdy	1,8
6	Trudno powiedzieć	20,7

Źródło: Opracowanie własne.

w więcej niż połowie przypadków. Wyniki badań mogą zatem wskazywać, że organy samorządowe są przychylnie w kwestiach działalności rad młodzieżowych i opinii, które te podmioty wydają. Jednakże warto również podkreślić, że 20,7% ankietowanych nie było w stanie jednoznacznie stwierdzić czy opinie wydawane przez radę są uwzględniane przez organy samorządowe. Taki stan rzeczy może wynikać z braku powszechnej praktyki składania sprawozdań radzie młodzieżowej przez organy samorządowe (zob. tabela 5). Część młodzieżowych radnych – szczególnie tych, którzy nie pełnią funkcji decyzyjnych – może nie posiadać dostatecznej wiedzy na temat tego czy prezydent lub Rada Miasta uwzględniła decyzje podjętą przez radę młodzieżową.

W badaniu, ankietowanych zapytano również o to jakim terminem określiliby relacje rady z władzami miasta. W odniesieniu do rad młodzieżowych 43,9% respondentów wskazało, że jest to silna współpraca, a 26,4% odpowiedziało, że relacje rady z organami samorządowymi sprowadzają się do luźnej współpracy. Można zatem zauważyć, że blisko 3/4 rad młodzieżowych funkcjonuje we współpracy z władzami miasta. Biorąc pod uwagę niniejszą kwestię warto przywołać wyniki badań dotyczące konfliktów występujących pomiędzy radą młodzieżową a organami samorządowymi. Informacje na ten temat zostały przedstawione w tabeli 7.

Jak wynika z informacji przedstawionych w tabeli 7. konflikty pomiędzy radami młodzieżowymi a organami samorządowymi/władzami miasta nie są zjawiskiem powszechnym. Nie znaczy to jednak, że nie występują w ogóle. W badaniu 15,5% respondentów wskazało, że konflikt lub konflikty miały

Tabela 7. Występowanie konfliktów pomiędzy Radą Młodzieżową a władzami miasta

Lp.	-	% uzyskanych odpowiedzi
1	Tak	15,5
2	Nie	84,5

Źródło: Opracowanie własne.

miejsce w przeszłości, ale w 45% przypadków miało to miejsce rzadko, a w 16,7% przypadków bardzo rzadko. Respondenci wskazywali, że najczęstszą przyczyną konfliktów są kwestie związane z planowanymi działaniami i kierunkami rozwoju miasta – 46,7% odpowiedzi oraz sposobem działania rady młodzieżowej – 38,3% odpowiedzi. Można zatem zauważyć, że po pierwsze młodzi ludzie chętnie włączają się w działania podejmowane w społeczności lokalnej oraz po drugie posiadają własną wizję funkcjonowania rad młodzieżowych, która może być inna od tej akceptowanej przez organy samorządowe/władze miasta. Przedmiotem sporów nie są natomiast treści opiniowanych przez radę młodzieżową projektów (uchwał/decyzji/zarządzeń) przedłożonych radzie przez władze miasta. Spośród badanych, tylko 10% ankietowanych wskazało, że jest to przedmiotem sporów we wzajemnych relacjach. Tym samym potwierdza to analizowane wcześniej wyniki, w których wskazano, że treści opinii wydawanych przez radę młodzieżową są brane pod uwagę zawsze lub w więcej niż połowie przypadków.

Wnioski

Reasumując przedstawione w artykule wyniki badań, należy zauważyć, że postawiona we wstępie hipoteza, iż rady młodzieżowe są angażowane w proces decyzyjny na poziomie lokalnym tylko częściowo została zweryfikowana pozytywnie. Blisko 50% rad młodzieżowych bierze aktywny udział w procesie decyzyjnym realizowanym na poziomie lokalnych wspólnot samorządowych. Dane te nie są jednak na tyle optymistyczne, aby można było mówić o pełnym sukcesie działalności rad młodzieżowych. Wyniki wskazują, że większa część radnych nie bierze udziału w bezpośrednim podejmowaniu decyzji. Nie oznacza to jednak, że rada jako podmiot nie bierze udziału w samym procesie

decyzyjnym w ogóle, jednakże ponad połowa respondentów nie wykazuje aktywności w tym zakresie. Jest to o tyle niepokojące zjawisko, iż obrazuje, że spora część radnych nie bierze aktywnego udziału w życiu rady młodzieżowej. Decyzje tj. opinie rad młodzieżowych w zdecydowanej większości są respektowane przez organy władzy lokalnej. Należy jednak zauważyć, że rady młodzieżowe są podmiotami, których kompetencje oraz sposób działania w praktyce odbiegał od tego, który został określony przez ustawodawcę. Jak wynika z badań nierzadko przedmiotem spotkań rad młodzieżowych są projekty oraz przedsięwzięcia, które rady realizują samodzielnie (tym samym są to podmioty, które inicjują pewne działania). Rady młodzieżowe pełnią zatem funkcje dodatkowe (oprócz funkcji konsultacyjnej). Wśród nich można wymienić m.in. funkcję edukacyjną oraz funkcję aktywizacji młodzieży zamieszkującej daną jednostkę samorządu terytorialnego. Należy zatem zauważyć, że rady młodzieżowe są podmiotami, które w sposobie funkcjonowania nie są nastawione wyłącznie na „współzrządzenie” czy konsultowanie, ale jak dowodzi praktyka są również ukierunkowane na działanie oraz inicjowanie. Mając na względzie powyższe, należy docenić zmiany jakie zaszły w art. 5b ustawy o samorządzie gminnym bowiem dzięki nowelizacji przepisów w 2021 r. rady młodzieżowe nie są już wyłącznie podmiotami o charakterze konsultacyjnym, ale także doradczym i inicjatywnym. Co więcej, zmiany te były wskazywane znacznie wcześniej przez niektórych badaczy (zob. Wasilewski i in., 2018, Bącał 2020). Jak słusznie zauważył Paweł Bącał, przyznanie praw wiążących radom młodzieżowym w stosunku do organów samorządu terytorialnego (gminnego) mógłby pozytywnie wpłynąć na promocję zaangażowania społecznego (głównie młodzieży, ale nie tylko), patrząc zarówno z perspektywy Rady Gminy jak również wójta (burmistrza, prezydenta) oraz szeroko rozumianej społeczności lokalnej. Należałoby się zatem zastanowić czy rady młodzieżowe w rzeczywistości były (i są) podmiotami o charakterze konsultacyjnym. Jak dowodzą przeprowadzone badania jest tak tylko częściowo. W pracach D. Boratyna (2020a; 2020b) można zauważyć, że rady młodzieżowe realizują szereg innych przedsięwzięć. Są podmiotami aktywizującymi lokalne życie młodzieży organizują akcje charytatywne itp. Działalność konsultacyjna nie stanowi podstawowej formy aktywności rad młodzieżowych co w pewnym sensie umniejsza jej znaczenie.

Na zakończenie warto przywołać wstęp z preambuły Znowelizowanej Europejskiej Karty Uczestnictwa Młodych Ludzi w Życiu Lokalnym i Regionalnym. „Aktywne uczestnictwo młodych w decyzjach i przedsięwzięciach na szczeblu lokalnym i regionalnym jest niezbędne, jeżeli chcemy budować społeczeństwa bardziej demokratyczne, bardziej solidarne i bardziej dostatnie. Uczestnictwo w życiu demokratycznym danej społeczności nie polega tylko na głosowaniu, lub na kandydowaniu w wyborach, mimo że są to elementy bardzo ważne. Uczestniczyć i być obywatelem aktywnym, to znaczy mieć prawo, środki, miejsce, możliwość i jeśli to konieczne, wsparcie wymagane w uczestnictwie w decyzjach, wpływać na nie i angażować się w akcje i działalność, w sposób przyczyniający się do ustanowienia lepszego społeczeństwa” (Znowelizowana europejska karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu lokalnym i regionalnym, 2003, s. 7).

MGR DOMINIK BORATYN

Instytut Nauk o Polityce
Uniwersytet Rzeszowski
al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów
dk.boratyn@gmail.com

Bibliografia

- Augsberger, A., Collins, M.E., Gecker, W., Dougher, M. (2018). Youth Civic Engagement: Do Youth Councils Reduce or Reinforce Social Inequality? *Journal of Adolescent Research*, 187–208, DOI: 10.1177/0743558416684957.
- Bącal, P. (2020). Status prawny młodzieżowej rady gminy i gminnej rady seniorów. Analiza porównawcza. W: K. Łukomiak (red.). *Prawo w Polsce 2000–2020*. Łódź: Wydawnictwo Naukowe ArchaeGraph.
- Bojarski, D. (2016). Młodzieżowa rada gminy jako przykład zaangażowania młodych ludzi w sprawy publiczne na poziomie lokalnym. W: K. Perużyńska (red.). *XLV Międzynarodowe Seminarium Kół Naukowych „Kola Naukowe – Szkoła Twórczego Działania”*. Olsztyn: Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM w Olsztynie.
- Boratyn, D. (2019). Aktywność rad młodzieżowych na portalu społecznościowym Facebook – analiza porównawcza. *Edukacja-Technika-Informatyka*, 4(30), 192–197. DOI: 10.15584/eti.2019.4.25.

- Boratyn, D. (2020a). Rola rad młodzieżowych w lokalnym życiu publicznym (wyniki badań empirycznych). *Polityka i Społeczeństwo*, 3(18), 48–62. DOI: 10.15584/polispol.2020.3.4.
- Boratyn, D. (2020b). Charytatywna działalność gminnych rad młodzieżowych – analiza zagadnienia. *UR Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(16), 141–155. DOI: 10.15584/johass.2020.3.8.
- Boratyn, D. (2021). Rola opiekuna w działalności rad młodzieżowych – wyniki badań empirycznych. *Colloquium*, 1(41), 19–33. DOI: <http://doi.org/10.34813/02coll2021>.
- Brol, M. (2013). Młodzieżowa rada gminy jako przykład uczestnictwa młodzieży w życiu społeczno-politycznym. *Studia Politicae Universitatis Silesiensis*, 10, 30–52.
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*, 33, 340–345. DOI:10.1016/j.childyouth.2010.09.017.
- Checkoway, B., Aldana, A. (2013). Four forms of youth civic engagement for diverse democracy. *Children and Youth Services Review*, 35, 1894–1899. DOI:10.1016/j.childyouth.2013.09.005.
- Checkoway, B., Allison, T., Montoya, C. (2005). Youth participation in public policy at the municipal level. *Children and Youth Services Review*, 27, 1149–1162, DOI:10.1016/j.childyouth.2005.01.001.
- Collins, M.E., Augsberger, A., Gecker, W. (2016). Youth councils in municipal government: Examination of activities, impact and barriers. *Children and Youth Services Review*, 65, 140–147. DOI:10.1016/j.childyouth.2016.04.007.
- Ćwiklicki, M. (2013). Młodzieżowe Rady Gmin W: M. Ćwiklicki (red.). *Partycypacja społeczna w Polsce. Atlas dobrych praktyk*. Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej.
- Furmankiewicz, M. (2013). Współzrządzenie czy ukryta dominacja sektora publicznego? Koncepcja governance w praktyce lokalnych grup działania LEADER. *Studia Regionalne i Lokalne*, 1(51), 71–89. DOI: 10.7366/1509499515101.
- Maciaszek, P. (2015). Partycypacja społeczna młodzieży na przykładzie młodzieżowych rad gmin – część I. *Rocznik Samorządowy*, 4, 258–273.
- Maciaszek, P. (2016). Partycypacja społeczna młodzieży na przykładzie młodzieżowych rad gmin – część II. *Rocznik Samorządowy*, 5, 171–187.
- Mik, D. (2018). *Reprezentacje młodzieży w samorządzie terytorialnym oraz rola młodzieżowych organów doradczych w aktywizacji społecznej młodzieży*. Pobrane z: http://tarnowskiedialoginaukowe.pl/wp-content/uploads/2018/12/06_Mik.pdf.
- Napiontek, O., Pietrasik, J., Szaniawska, M. (2009). *Młodzieżowa Rada Gminy Aktywność obywatelska młodzieży w społeczności lokalnej*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Owczarek, M., Pietrasik, J., Radzewicz, J. (2012). *Partycypacja obywatelska młodzieży. Przykład Młodzieżowych Rad Gmin*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Pawłowska, A. (2016). Governance jako podejście teoretyczne – kilka kwestii spornych. *Polityka i Społeczeństwo*, 3(14), 5–17. DOI: 10.15584/polispol.2016.3.1.
- Pawłowska, A. (2020). Metodologia badań. W: A. Pawłowska, R. Kmiecik, A. Kołomycew, K. Radzik-Maruszak, P. Antkowiak (red.). *Społeczne rady i komisje jako (nie) obecny uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

- Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu przyjęte przez VI Zgromadzenie Ogólne Ogólnopolskiej Federacji Młodzieżowych Samorządów Lokalnych na podstawie Uchwały nr 32/VI/03 z dnia 27 kwietnia 2003 roku.
- Statut Młodzieżowej Rady Krakowa*. Pobrane z: <http://mrk.krakow.pl/wp-content/uploads/2019/03/Statut.pdf>.
- Statut Młodzieżowej Rady Miasta Katowice*. Pobrane z: <http://www.sltzn.katowice.pl/images/news/2018/2018.01.18/statut.pdf>.
- Statut Młodzieżowej Rady Miasta Kielce*. Pobrane z: http://www.um.kielce.pl/gfx/kielce2/userfiles/images/mlodziejowa_rada/statut_mrm.pdf.
- Statut Młodzieżowej Rady Miejskiej w Łodzi*. Pobrane z: https://uml.lodz.pl/files/public/dla_mieszkanca/Statut_ujednociony_MRM_pdf.pdf.
- Uchwała Nr LXXIV/2/2017 Młodzieżowej Rady Miasta Poznania z dnia 14.11.2017 r. w sprawie wydania opinii do projektu uchwały Radnego Miasta Poznania Tomasza Wierzbickiego w sprawie uchwalenia kierunków działania Prezydenta Miasta Poznania polegających na opracowaniu „Polityki dla młodych ludzi Miasta Poznania na lata 2019–2025”.
- Uchwała Nr VI/29/2018 Młodzieżowej Rady Miasta Włocławek z dnia 26 marca 2018 r. w sprawie wskazania kierunków wydatków Rady Miasta Włocławek – nadania budżetu Młodzieżowej Radzie Miasta Włocławek przez Radę Miasta Włocławek.
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. 2001 nr 45 poz. 497.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn. Dz.U.2021.0.1372.
- Wasilewski, P. i in. (2018). *O Młodzieżowych Radach. Analiza Młodzieżowych Rad w Polsce na rok 2018*. Warszawa: Rada Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej.
- Wyrzykowska, O., Zapolski-Downar, J. (2021). *Młodzieżowa samorządność w Polsce. Analiza i dalsza perspektywa*. Poznań: Wydawnictwo Rys.
- Ziółkowski, P. (2018). Aktywność obywatelska młodzieży i seniorów na rzecz rozwoju regionalnego. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy*, 32(3), 211–227.
- Znowelizowana Europejska Karta Uczestnictwa Młodych Ludzi w Życiu Lokalnym i Regionalnym*, 2003. Pobrane z: <https://rm.coe.int/16807038eb>.